

quæ fecit **Jesus**, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos, et dixerunt eis quæ fecit **Jesus**. Non omnes ex iudeis, qui conuenerat ad Mariam, sed quidam, siue ex eis qui non crediderant, abierunt ad phariseos, & dixerunt quæ fecit **Jesus**, siue annunciando, ut & ipsi crederent, siue potius prodedo, ut sequerentur, sed quomodolibet, & a qui bullibet, ad phariseos ista perlata sunt.

SABBATO POST

Laetare Iohannis VIII.

In illo tempore Dixit **Jesus** turbis: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Et reliqua.

Vbi manifeste docet, non solum qua auctoritate mulieri peccata dimiserit, (ut paulo superius refert) sed etiam quod ipse sit uera lux, quæ illuminat omnem hominem uenturum in hunc mundum. Cuius perpetuum splendorem humana fragilitas uidere non potuisset, nisi nube carnis tegeretur, per quam quasi per quoddam lucidissimum speculum, diuini luminis claritas humanis mentibus innotesceret, quæ si fide purgata est, ut tanti luminis aspectu digna efficiat. **V**bi secutus ait: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ.

Qui meis modo iussis & exemplis obsequitur, non timet in futuro tenebras damnationis, sed lucē potius uitæ, ubi nunquā profusus moriatur, habebit. Itaque fratres mei, sequamur Christum lumē mundi, ne ambulemus in tenebris, Tenebræ meruēdæ sunt, mori, non oculorū. Et si oculorum, non exteriorum, sed interiorū. Vnde discernitur nō album & nigrum, sed iustum & iniustum. Antequā ergo ueniret dñs noster Iesus Christus, multas ante se lucernas propheticas accendit, & misit. De his erat etiam Iohannes Baptista, cui tam magnū ipsum lumen, quod est dñs Christus, phibuit testimonium, quali nulli hominū. Ait enim: Inter natos mulierū non surrexit maior Iohāne Baptista. Hic tamen, quo nemo erat maior inter natos mulierum, dicit de dño nostro Iesu Christo: Ego quidem baptizo uos in aqua. Qui autem uenit post me, fortior me est, cuius nō sum dignus calceamēta soluere. Videte quēadmodū se lucerna diei submitrat. Lucernam uero ipsum Iohannem fuisse dñs ipse testatur. Ille erat (inquit) lucerna ardens & lucens, & uos uoluitis ad horam exultare in lumine eius. **Respondunt ergo pharisæi: Tu de te ipso testimonium dicis, testimoniū tuum non est uerū.** Videamus qd audiant, audiamus & nos, sed nō sicut illi: illi contemnentes, nos credentes: illi Christū occidere uolentes, nos per Christum uiuere cupientes. Interim ista distantia distinguat aures mentesq; nostras, & audiamus quid Iudæis respōderit dominus. **Respondit Iesus. & dixit eis: Et si egodeme ipso testimonium perhibeo, uerum est testimonium meū: quia scio unde uenio, & quo uado.** Patrē uolebat intelligi. Et si patri gloriā dabat filius,

regalis glorificat eū à quo est missus, quātum debet
 hō glorificare eū à quo est creat⁹. [Scio unde uenio,
 & quō uado.] Iste q in praesentia uobis loquitur, ha
 bet qd non deseruit, sed tñ uenit. Non em̄ ueniendo
 inde discessit, aut redeundo nos dereliquit, qui dixit:
 Ecce ego uobiscū sum om̄ibus diebus, usq; ad cōsum
 mationem seculi. Ergo uerum est testimoniū lumi
 nis, siue se ostendat, siue aliter: q̄a sine lumine nō po
 test uideri lumē, & sine lumine nō potest uideri qd
 libet aliud, quod nō est lumen. Sicut em̄ lumen & se
 ipsum ostendit, & quæ circa sunt: ita & Christus, & se
 ipsum ostendit, & alios illuminat, qui charitate circa
 se sunt, & sequuntur illum, non pedum gressibus, sed
 charitatis officijs. Duos aduētus domini nostri Iesu
 Christi legimus in scripturis sanctis à prophetis esse
 praedictos, unū misericordiae, qui peractus est, alter
 iudicij, qui uenturus est. Prima ergo dispēsatio
 domini nostri Iesu Christi medicinalis, nō iudicialis.
 Nam si primo uenisset iudicaturus, neminē inuenis
 set cui praemia iustitiae redderet. Quia ergo uidit oēs
 peccatores, & omnino esse neminem immunē à mor
 te peccati, prius erat eius misericordia praerogāda, &
 post exercendum iudicium. Quia de illo cantauerat
 Psalmus: Misericordiam & iudicium cātabo tibi do
 mine. Non em̄ ad iudicium & misericordiam. Nam
 si primum esset iudiciū, nulla esset misericordia: sed
 primo misericordia, postea iudicium. Quæ est prima
 misericordia: Creator hominis homo esse dignatus
 est, fact⁹ quod fecerat, ne quod fecerat periret. Quid
 huic misericordiae addi potest: Addidit tñ. Nam re
 probatus ab hoībus, pro quorū salute uenerat in mū
 dū, irrisiones sustinuit, flagella, sputa, opprobria ini

Watt. vi.

Psalm. 109

Sala. 6.

micorū, turpissimā mortē crucis. Hęc omnia sustinuit, quia uoluit, ut saluaret hoīem quem creauerat. Nul-
 lum genus mortis intolerabilius fuit cruce, ppter lō-
 gos cruciatus: sed nihil gloriosius, q̄ signū crucis por-
 tare in fronte. Vnde Apostolus ait, gloriā crucis præ-
 dicans: **Multi autē abūt gloriari, nisi in cruce dñi no-
 stri Iesu Christi, p quē mihi mundus crucifixus est &
 ego mundo. Quia uenit neminē iudicare, consequen-
 ter ludæis respōdit: Vos secundum carnem iu-
 dicatis, ego non iudico quenquā. Pertulit iniu-
 stum iudiciū, ut ageret iustum: sed in eo quod pertu-
 lit iniustum, misericordiā fuit. Deniq; ira humilis fa-
 ctus est, ut perueniret ad crucē. Distulit quidē poten-
 tiam, sed publicauit misericordiā. Vnde distulit potē-
 tiam? Quia de cruce descēdere noluit, qui posuit de
 sepulchro resurgere. Vnde publicauit misericordiā?
 Quia pendēs in cruce, dixit: Pater, ignosce illis, q̄a ne-
 sciūt qd faciūt. Siue ergo propter hoc, q̄a nō uenerat
 iudicare mundū, sed saluare mundū, dixit: [Ego non
 iudico quenquā: siue (quēadmodum cōmemorauī)
 qm̄ dixerat, [Vos secūdam carnem iudicatis,] addi-
 dit, [Ego non iudico quenquam:] ut intelligamus,
 Christum nō secundum carnē iudicare, scdm̄ quod
 ab hoībus iudicatus est. Non ut cognoscatis iā, ut iu-
 dicē Ch̄m, audite qd sequitur: **Et si iudico ego,
 iudiciū meum uerū est. Ecce habet & iudiciū. Sed
 agnosce saluatorē, nē sentias iudicium. Quare autē di-
 xit iudicium suum uerū esse? Quia solus (mḡ) nō
 sum, sed ego ⁊ qui misit me pater. Quid est mis-
 sio Christi, nisi incarnatio eius: Missus ē Christus, id ē
 est, si dicas, incarnatus est Christus. Et à patre missus
 erat, & à patre nunquā recessit, Et hic fuit p̄ incarna-****

tionē, & hic est modo per diuinitatē. **Fides** ergo mū-
 dat corda nra, ut intellectus impleat corda nostra.
Et ut intelligamus, mysteriū salutis nostrae altū est,
 profundū est, secretū est, una substātia est, una diuini-
 tas ē, una maiestas patris & filij. **Pater** nō passus est,
 sed solus filius. **Ergo** intelligamus missionē filij noīa
 tam incarnationē filij: patrem autē incarnatū esse nō
 credas. **Vnde** ergo uerū est iudiciū eius, nisi q̄a uerus
 est filius patris? [**I**deo dixit, iudicium meū uerū est,
 quia solus nō sum, sed ego, & q̄ me misit, pater.] **Idē**
 ergo in alio loco dixit: **Ego** & pater unū sumus. **Vnū**
 in substātia, duo in persona, **Vnū** dixit, in substātia
 unitate: sumus dixit, propter personarū distinctionē.
Audi quid dixit: [**Ego** & q̄ me misit, pater.] **Distin-**
 gue personas: agnosce quia pater, pater est: agnosce,
 quia filius, filius est: ne in barathrū Sabellianū perue-
 nias. **Et** noli dicere, aliud & aliud: sed dic, alius & ali-
 us. **Nō** aliud in substātia, sed alius in persona. **Nō** pa-
 ter maior, non filius minor in diuinitatis gloria: sed
 crede, unū sumus. **In** eo q̄d dixit ipsa ueritas, unū, li-
 bera te ab **Arrio**: quod dixit, sumus, libera te à Sabel-
 lio. **Si** unū, nō ergo diuersum: si sumus, nō ergo unus.
De iudicio dixerat, [**Ego** nō iudico quenq̄:] de testi-
 monio nūc uult dicere: **In lege** (inquit) **uestra scri-**
ptū est. **Vestra** dicit, tanquā diceret, **In** lege quae uo-
 bis à deo data est, sicut dicimus: **Panē** nostrū quori-
 dianū, quē à deo nobis dari poposcimus. **Quid** est q̄d
 in lege eorū scriptum est: **Quia duorū hominum**
testimonium uerum est. **Nūquid** semper duo ho-
 mines uerum dicunt testimonium? **Nonne** duo falsi
 testes contra **Susannam** falsum protulerunt testimo-
 nium? **Et** **Iudaeis** quarentibus falsum testimonium

Matth. 26

contra Christum, dicit euangelista: **Venerunt nouissime duo falsi testes. Nūq̄d q̄a duo erāt, ideo falsi testes non erant: Quid de duobus dicimus uel tribus? Vniuersus populus mentitus est cōtra Christum. Si ergo totus populus, qui cōstat ex magna hominum multitudine, falsum testimonium dicere inuētus est, quō accipiēdum est, In ore duorum uel trium testiū stabit omne uerbum, nisi quia hoc modo per mysterium trinitas commendata est, in qua perpetua stabilitas ueritatis est: Si uis habere bonam causam, habeto duos uel tres testes, patrem & filium & sp̄s sanctum. Deniq̄, q̄n Susanna casta fœmina fidelisq̄ coniūx à duobus falsis testibus urgebatur, trinitas illi in conscientia atq̄ in occulto suffragabatur. Illa trinitas de occulto unum testem Danielem excitauit, & duos conuicit. Ergo quia in lege uestra scriptū est, duorum hominum testimonium uerum esse, accipite uerum testimonium, ne sentiat iudiciū. [Ego em̄ (inquit) nō iudico quenquā, sed testimonium perhibeo de meipso.] Differo iudicium, non differo testimonium. Eligamus fratres testimoniū dei, quia testimonium dei uerum est. Et quō testis est omnīū quæ agimus, iudex erit oīm quæ fecimus. Et alium non querit testem, nisi seipsum: qui omnia secreta cordis nostri cōsiderat, & quid, uel ex quo fonte procedat. Ideo testis, quia non querit alium unde cognoscat quis, uel qualis sit uita tua, qui reddit unicuiq̄ secundū opera sua. Responderunt ergo Iudæi dño loquenti de patre suo, & dixerūt: **Ubi est pater tuus? Patre Christi carnaliter acceperunt, quia uerba Christi secū dum carnem iudicauerunt. Erat autem qui loquebatur, in aperto caro, in occulto uerbum: homo mani-****

festus, deus occultus. Videamus ergo quid ad hæc dominus respondit. **V**bi est, inquiunt, pater tuus? **A**udi uimus enim te dicere, solus non sum, sed ego & qui me misit pater. **N**am solum te uidemus, patrem tuum tecum non uidemus. **Q**uomodo te dicis solum non esse, sed cum patre tuo esse? **A**ge, ostēde nobis tecum esse patrem tuum. **E**t dominus: **N**unquid me uidetis, & patrem meum nō uidetis? **H**oc enim sequitur, hoc suis uerbis ipse respondit, quorum uerborum expositionem nos ante præmisimus. **V**idete enim quid dixerit. **Respondit Iesus: Neque me scitis, neque patrem meum. Si me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis.** Dicitis ergo, [**V**bi ē pater tuus,] quasi iam sciatis, quasi totum hoc sim, quod uidetis. **E**rgo quia me non nostis, ideo uobis patrem meum non ostendo. **H**ominem queritis, quia secundum carnem iudicatis. **Q**uia uero, secundum quod uidetis, aliud sum: & aliud, secundum quod non uidetis, patrem autem meum loquar occultum. **O**ccultus prius est, ut me noueritis, tunc & patrem meum scietis. [**S**i enim me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis.] **U**lle qui omnia scit, quando dicit forsitan, non dubitat, sed increpat. **A**ttende enim quomodo increpative dicatur ipsum forsitan, quod uidetur esse uerbum dubitationis: sed dubitationis uerbum est, quando dicitur ab homine dubitante: ideo dubitare, quia nesciente. **C**um uero dicitur à deo uerbum dubitationis, cum deum nihil utique lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur diuinitas. **H**omines enim de his rebus quas certas habent, aliquando increpative dubitant, id est, uerbum dubitationis ponunt, cum corde nō dubitant. **V**elut, si indigneris seruo tuo,

2. Cor. 7.

& dicas: Contemnis me? considera forsitan dominus tuus sum. Hinc & Apostolus ad quosdā contempores suos loquens, ait: Puto autem quod & ego spiritum dei habeo. Quod dicit puto, dubitare uidet, sed ille inerepabat, non dubitabat. Et dominus Christus

Luc. 18

alio loco increpans infidelitatem futuram generis humani, Cum uenerit (inquit) filius hominis, putas inueniet fidem in terra? Scit ergo omnia, per quæ facta sunt omnia, & tamen dubitando increpat: [Si me sciretis, & patrem meū forsitan sciretis.] Increpat infideles, admonet fideles, ut sciāt unæ esse cognitionem patris & filij, quatenus sciant cognitionē filij dei, cognitionem esse & patris. Ideo discipulo electo

Johan. 14

poscenti ut ostenderet eis patrem, respondit: Tanto tempore uobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui uidet me, uidet & patrem. Si dissimilis esset filius patri, nūquid diceret discipulis suis, Qui me uidet, uidet & patrem? Nunquid diceret iudæis, Si me sciretis, & patrē meum sciretis? **Hæc uerba locutus est Iesus in gazophylacio, docēs in templo.** Magna fiducia sine timore. Non em̄ pateretur, si nollet: quia nec nasceretur, si nollet. Quid est quod hæc uerba Iesus in gazophylacio, docens in templo, locutus est? Gazophylacium est, ubi thesauri cōduntur. Iesus in gazophylacio loquebatur iudæis, cū in parabolis locutus est turbis. nam gazophylaciū fuit Christi, in quo omnia latuerūt mysteria tunc aperienda, dū ipse, qui latuit in litera, loquebatur: non in puerbijs, sed palā omnia fidelibus suis enarrans. Nā & gazophylacia adhærebāt templo, quia ipse Christus templum est, de quo ipse ait: Soluite templum hoc. Cui omnia mysteria ueteris legis adhærebant, & ad

eum omnia respiciebant, donec ueniret ad aperiēda
 singulorū gazophylacia mysteriorum, aperiēte eo
 sensus fidelium suorum, ut intelligerēt quæ latebāt,
 sicut euangelista ait: **Tunc aperuit illis sensum, ut in-**
relligerent scripturas. Denique quid sequitur, audia-
 mus: **Nemo apprehendit eum, quia necdum**
venerat hora eius. Scilicet omnia sunt dispositio-
 nis suæ, omnia uoluntatis suæ. Quia qui uoluntate
 natus est, uoluntate & passus est. Si ergo pati noller,
 non pateretur: sed si non pateretur, sanguis illius nō
 funderetur: si sanguis ille non funderetur, mūdus nō
 redimeretur. Agamus itaque gratias & potestati di-
 uinitatis, & miserationi infirmitatis eius, de occulta
 potentia, quam Iudæi non nouerant, unde illis mo-
 do dictum est: **Neque me nostis, neq; patrem**
meum & de carne suscepta, quam Iudæi nouerant,
 & cuius patriam sciebant. **Vnde illis alio loco dixit:**
 Et me scitis, & unde sim scitis. **Utrūq;** nouerimus in
 Christo, & unde æqualis patri, & unde illo maior est
 pater: illud uerbum est, illud caro: illud deus est, illud
 homo: sed unus **Christus, deus & homo.**

DOMINICA QVIN-
ta in quadragesima, quæ dicitur in
passione dñi. Iohan. VIII.

In illo tempore Dicebat Iesus turbis
Iudæorū, & principibus sacerdotū: Quis ex
uobis arguet me de peccato? Si ueritatem
dico, quare uos non creditis mihi? Et rel,